

Nausica com a model femení

Laura DURÁN LÓPEZ
Universitat de Barcelona

Els poemes homèrics, *Iliada* i *Odissea*, han estat els textos didàctics per excel·lència a l'antiguitat clàssica, ja que proporcionaven als homes antics uns models de conducta basats en l'honor i la justícia. Però també les dones rebien per aquest mitjà models negatius i positius de com havia de ser una dona.

A l'*Odissea* els models negatius els representen Calipso i Circe, dones, no humanes, que feien vida fora d'un nucli familiar i que a més es mouen pels seus propis desitjos (AGUILAR, 1996). D'altra banda, un model positiu és el de Nausica, la filla del rei dels feacis Alcinous. De fet, aquesta donzella s'ha considerat un dels personatges més adorables de l'*Odissea* d'Homer, ja que el seu seny i la seva tendresa porten a l'heroi a un lloc segur i posa fi a les adversitats amb les que es troba durant el seu viatge.

La jove apareix per primera vegada al cant VI de l'*Odissea*. És la deessa Atena qui la va a buscar per que ajudi Odisseu a refer-se després del seu naufragi. Però la deessa no fa aquest manament directament a la jove, sinó que disfressada d'una noia de la seva mateixa edat se li apareix en somnis per recordar-li que ja té edat per casar-se i ha de fer els preparatius. En concret, ha de tenir els seus vestits i els de la seva família nets per tal de mostrar a la comunitat les seves habilitats i les seves aptituds per aquesta unió.

Nausica és una *parthenos*, una adolescent que ja té edat per contraure matrimoni i deixar enrere la infantesa. Sap que ha arribat aquest moment i no dubte en mostrar que vol complir amb la voluntat familiar, en els seus diàlegs es mostra conscient del canvi que ha d'experimentar i disposada a trobar el millor candidat (Alberro, 2005). Tot i la seva joventut ja recull les virtuts que contenen les dones homèriques com ara la bellesa, l'obediència al pare i a la divinitat, la castedat i virginitat o la diligència. Precisament, un bon exemple d'aquesta obediència als deures amb els deus és als versos 199-210 quan la donzella es troba a Odisseu a la platja i, tot i la vergonya de trobar-se amb un adult despullat, compleix amb el seu deure d'hospitalitat i ordena a les seves serventes alimentar-lo i vestir-lo.

- Atureu-vos, cambreres! ¿Fins on fugireu per un home?
¿És que no veient-lo el prenieu per un que ens vol mal, tal vegada?
No, no hi ha un moridor que respiri, ni mai no ha de néixer,
que vingués en aquest país dels feacis portant-nos
la batalla i la mort; perquè els eternals ens estimen.
I vivim apartats, dins el gran bater de les ones,
en un extrem, i no hi ha dels moridors qui ens freqüenti.
Ara, aquest és un trist errabund, i ja que ens arriba,
cal que l'atenguem; car tots, forasters i captaires,
vénen de Zeus; i do petit és do que s'estima.
Au, cambreres, doneu-li un mantell rentat i una túnica,
i banyeu-lo en el riu, on hi ha el recer contra l'aire. (Trad. de C. Riba)

Tanmateix, ella mateixa expressa també el seu pudor, al trobar-se davant d'un home adult, i la vergonya pel que la seva comunitat pugui imaginar que ha passat entre l'heroi i ella, és a dir, que es posi en dubte la seva honestedat. I és que això té una importància cabdal per la jove, ja que el seu matrimoni ha de ser públic i acceptat, en primer lloc pel seu pare i després per la comunitat feàcia (García Sánchez, 1999).

Nausica és un exemple de comportament per les joves en la seva mateixa situació, però aquest exemple parteix d'un punt de vista masculí i patriarcal. Certament, les virtuts que exemplifica Nausica no són només a títol personal, sinó que reforcen l'honor dels seus tutors masculins, ja sigui el pare, el germà o el marit. Precisament, per aquestes virtuts, Nausica seria una bona esposa per l'errant Odisseu i, al seu torn, aquest un bon pretendent per a la princesa dels feacis. Aquesta possibilitat plana en els cants VI i VII i fins tot Nausica expressa aquest desig en veure'l rentat de sal i brutícia (VI 244: *tant de bo un home tal es digués l'espòs de ma vida*). Aquest seria un final gota estrany, ja que aquest model de matrimoni matrilocal, núpcies on l'espòs es trasllada a la comunitat de l'esposa, és força comú als mites grecs, com ara en el cas de Perseu i Andròmeda. Tanmateix, aquest matrimoni hagués alterat totalment la trama del poema i Odisseu no tornaria a ocupar la seva posició inicial com a rei d'Ítaca abans de la guerra de Troia.

Nausica és la plasmació d'un model femení general. Supeditades a les voluntats d'altres personatges masculins -humans o divins-, les dones a Homer probablement testimonien l'ideal femení i el paper que, a parer dels homes, la dona hauria de tenir en la societat grega. Els seus exemples, però, no es transmetien a la població femenina de forma directe, ja que les dones no formaven part de l'auditori, sinó que els homes rebien aquests models i els transmetien indirectament a les dones. Per aquest motiu,

és natural que a l'èpica aquestes actuïn segons unes normes de conducta que no posin mai en dubte aquestes virtuts femenines, perquè qui rep la deshonra no és només la dona, sinó també la família i, especialment, el marit.

BIBLIOGRAFIA

- AGUILAR, Rosa (1996): «Buenas y males mujeres de la antigua Grecia», *Enrahonar: an international journal of theoretical and practical reason*, 26, p. 81-94.
- ALBERRO, Manuel (2005): «Los anhelos matrimoniales de Nausica y la ideología acerca del matrimonio entre los antiguos indo-europeos», *HABIS*, 36, p. 35-50.
- GARCÍA SÁNCHEZ, Manel (1999): *Las Mujeres de Homero*, SAMA, Valencia, Universitat de València.
- RIBA, Carles (2010) *Homer. Odissea*, [traducció poètica de Carles Riba amb text grec revisat i apartat crític de Francesc J. Cuartero i Iborra; notes a la traducció de Joan Alberich i Mariné], Barcelona, Fundació Bernat Metge.